

השיבת של רבי נחמן מברסלב

לזכרון נצח מוריניו ר' ישראל בער אדסר בן ר' אייזיק שלמה, זיע"א

ארץ ישראל

(מספר אוצר היראה - ארץ ישראל - ס"ב)

כניסת ישראל לארץ היא בחינת תשובה, כי הוציאו אותה מתחת יד הקליפות והסטר-אחרא שהיו חופין עליה, שהם בחינת השבעה עממין שהכניעו ישראל אותם והוציאו את ארץ ישראל מידם והחזירו אותה אל הקדושה.

ועל כן השלוש מצוות שנצטוו ישראל בכניסתו לארץ הם עיקר בחינת תשובה, כמבואר בפנים, ועיקר התשובה הוא שיהיה נעשה יחוד כביכול בין נקודה עליונה לתחתונה וכו', ועיקר היחוד בשלמות הוא כשה' יתברך בעצמו מנהיג את ישראל, ואזי כנסת ישראל מתייחדין עמו יתברך, ואזי היחוד בשלמות.

אבל כשהנהגה על ידי בחינת מטי"ט, זה בחינת הסתרה כידוע, ואזי אין היחוד בשלמות ויוכל, חס ושלוש, לחזור ולהשתלשל אחיזה להסטר-אחרא, שעיקר אחיזתה הוא מבחינת ההנהגה הנ"ל. ועל כן באמת אמרו רבותינו ז"ל: אילו היה משה רבנו עליו השלום מכניס את ישראל לארץ, לא גלו משם לעולם, והכל מחמת הנ"ל, כי בימי משה היה ההנהגה על ידו יתברך בעצמו כביכול (הלכות הרשאה, הלכה ב', אות ג').

צדיק

(מספר אוצר היראה - צדיק - קל"ה)

אמרו רבותינו זכרונם לברכה: לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא. ואף על פי כן, אמרו רבותינו ז"ל ומובא בשולחן ערוך, שעיקר תכלית הלימוד ביותר הוא גמרא ופוסקים, ששם נתברר ההלכה, וגם כי גמרא כולל הכל מקרא ומשנה וכו'. ועיקר הגמרא הוא שימוש תלמידי חכמים כמו שפירש רש"י בכמה מקומות.

כי תכלית בירור ההלכה, היינו בירור האמת בשלמות לפי בחינתו ומדרגתו של כל אחד ואחד, אי אפשר כי אם על ידי שימוש תלמידי חכמים צדיקים אמתיים, כי רק על ידם זוכין בשלימות ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

וזהו שאמרו שגמרא כולל הכל כנ"ל. כי גמרא - שעיקרה הוא שימוש תלמידי חכמים - זה כלול מהכל: מקרא ומשנה ותלמוד וקבלה וסתרי תורה וכל טוב אמתי ונצחי. כי על ידי שימוש תלמידי חכמים באמת לאמתו יזכה לכל טוב לנצח.

וזה שאמר השם יתברך לאבימלך: גם אנכי ידעתי כי בתם לבנך וגו', כי לא התכוונת לאסור אשת איש, אבל נקיון כפים אין כאן, ומאחר שאתה בעל תאוה כל כך, על כן כמעט שנטית מדרך האמת לגמרי והיית בא לעבור על אסור אשת איש; רק ואחשך גם אנכי אותך מחטו לי, כי השם יתברך מרחם על האדם שחפץ באמת רק שטועה את עצמו, ועל כן מרמז לו השם יתברך בדרכיו הנעלמים שישוב מטעותו, אבל על כל פנים אתה צריך לשום אל לבך שאינך נקי כפים ובשביל זה באת לטעות כזה על ידי האמת שלך.

השב אשת האיש...

(מספר לקוטי מוהר"ן א', תורה י" - ד')

כתוב במסכת בבא בתרא קט"ז: מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים. כי עיקר התפילה אינם יודעים כי

אם צדיקי הדור. כי יש בעלי גאווה, שאינם רוצים שילכו לצדיקים, ואומרים שהן בעצמם יכולים להתפלל, ומונעים גם אחרים כשיש להם צער או חולה לילך לצדיקים - עליהם נאמר (בראשית כ'): השב אשת האיש וכו', כי זה הבעל גאווה מכונה בלשון אבימלך: אבי לשון רצון, כי הוא רוצה למלוך, והיינו אבימלך כי באמת צדיק מושל בתפלתו, כמו שכתוב (שמואל-ב כג): צדיק מושל וכו'; והוא מתגאה בעצמו שיכול להתפלל ויש לו הממשלה, ועל כן מכונה בשם אבימלך, כי הוא רוצה למלוך ואומר: אנא אמלוך.

וזה פרוש: השב אשת האיש - אשת, ראשי-תבות אדני שפתי תפתח (תהלים נא) זה בחינת תפלה; דהיינו השב אשת בחינת התפלה, להצדיק, כי נביא הוא; כי הקדוש-ברוך-הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים (חולין ס:): ומשגר תפלה סדורה בפיו, כדי שיהנה מתפלתו וזה: כי נביא הוא, לשון נבי שפתיים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות לד:): בורא נבי שפתיים - אם שגורה תפלתו בפיו וכו'.

כי בתם לבנך... אבל נקיון כפים אין כאן!

(מספר אוצר היראה - אמת ואמונה, ל"א)

עיקר האמת לאמתו אי אפשר לזכות כי אם כשהוא נקי ונד לגמרי מכל התאוות, והעיקר מתאוה הכללית שהיא תאוות משגל.

כי שמירת הברית הוא בחינת אמת, בחינת כולו זרע אמת, כמבואר במקום אחר, כי עיקר השקר הוא על ידי עכירת הדמים; וכל התאוות, ובפרט התאוה הכללית, הם מעכירת הדמים. ועל כן כשהבעל דבר מסית את האדם להטעותו לאיזה דרך לא טוב על ידי האמת שלו, בפרט כשמסיתו להחזיק במחלוקת מחמת האמת שלו, אזי צריך להסתכל על עצמו היטב אם הוא זך ונקי מכל התאוות ובפרט מתאוה הכללית הנ"ל. ומאחר שיודע בעצמו שאינו נקי, אם כן איך אפשר לו לעמוד על האמת שלו, ובפרט לרדוף אחר איש ישראל, ומכל שכן אחרי רבים מישראל?

כי האמת הברור, בחינת האמת לאמתו, לזה אין זוכה כי אם הצדיק האמת, שהוא נקי כפים באמת, כי הוא נקי מכל התאוות בפרט מתאוה הכללית לגמרי, שאין לו שום עכירת הדמים, ורק הוא זוכה להאמת לאמתו, ושאר העולם עיקר האמת שלהם הוא לידע שהם רחוקים מהשגת הדעת האמתית, רק שצריכין להתחזק באמונה כנ"ל.

וזה בחינת מי יעלה בהר ה', ומי יקום במקום קדשו. נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא וגו'. כי לזכות להנצל מהשוא ושקר לגמרי ולזכות לאמת לאמתו עד אשר על ידי זה יעלה בהר ה' ויקום במקום קדשו, לזה צריכין להיות נקי כפים ובר לבב.

וזה שאמר השם יתברך לאבימלך: גם אנכי ידעתי כי בתם לבנך עשית זאת, ואמרו רבותינו ז"ל: אבל נקיון כפים אין כאן, כי אם היית נקי כפים - דהיינו שלא היית בעל תאוה כזה - בודאי לא היית בא למכשול כזה, ולבסוף אתה טוען הגוי גם צדיק תהרוג? ואתה אומר בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת, כאילו אתה איש צדיק ואמת רק אברהם רמה אותך עד אשר כמעט באת למכשול גדול על ידו.

ובאמת אברהם אבינו אינו חייב בזה כלל כי עשה כהוגן כי שרי להו לצדיקא לסגויי ברמאותא עם רמאי [מותר להם לצדיקים להתנהג ברמאות עם הרמאים], בפרט שבוה לא היה שום רמאות, כי ירא לומר אשתו היא שלא יהרגוהו מאחר שראה שהם בעלי תאוות כאלו, שתכף שאלו אותו על עסקי אשתו.

(מספר עצות המבוארות - מחשבות והרהורים, א')

העיקר לשמור מוחו שלא יחמץ, שלא יהרהר בהרהורים רעים ובתאוות, שהם סטרא דמותא. וצריך לגעור באלו המחשבות, שהם סטריק אחרנין, ולגרשם מדעתו ומחשבתו, שלא יתקרבו אליו; כי הם מטמטמין מוחו, ועל ידי זה אינו יכול להתפלא ואי אפשר לו לשמות. על כן צריכין לזהר בהם במשהו, כי הם עיקר החמץ והשאור שבעיסה, שצריכים לבערם **בבל יראה ובבל ימצא**, ולטהר ולפנות את המוח מהם (לקוטי מוהר"ן, סימן ה').

תפילה

(מספר לקוטי תפילות א', תפילה ה')

זוכני ברחמיך הריים וחסדיך הגדולים, לפנות את מוחי ומחשבתי מחכמות חיצוניות ומחשבות זרות, שלא אטמטם את מוחי ומחשבתי בתאוות והרהורים, חס ושלום. ולא אחמיץ את מוחי ומחשבתי בחכמות חיצוניות ובתאוות, חס ושלום, ולא אהרהר בהרהורים רעים, שלא יהיה לי שום הרהור ומחשבת חוץ בעולם כלל, רק יהיה מוחי ומחשבתי נקי וזך וצח, שלא יכנוס במחשבתי שום מחשבה חיצונה כלל.

ותתן לי כח להתגבר על כל המחשבות רעות, מחשבות חיצוניות והרהורים הבאים עלי לבלבל את דעתי, שלא אתן להם שום מקום לכנוס במוחי כלל, ואזכה לגעור בהם ולריב עמהם לגרשם מעלי ומעל גבולי, שלא יהיה להם שום כח לכנוס בדעתי כלל, ואזכה לקדש את מחשבתי תמיד.

אנא ה', רחמן מלא רחמים. טוב ומטיב לכל. אתה ידעת את גודל עוצם הפגם הגדול והנורא הנוגע בעולמות עליונים מאד על ידי כל מחשבה רעה, מכל שכן וכל שכן על ידי הרהור רע, חס ושלום, שהוא פוגם ומקלקל מאד בכל העולמות, ועוקר את האדם, חס ושלום, ממקור החיים, עד אשר קשה לו עוד לשוב ולהשיג ארחות חיים, וכל שאר הפגמים העצומים והנוראים עד גובהי מרומים, הנוגעים במקום שנוגעים, שנעשים על ידי כל מחשבה רעה והרהור הנכנס במוח, חס ושלום. וגם אתה ידעת את גודל עוצם ההתגברות שמתגברים עליו בכל פעם, לבלבל את דעתנו במחשבות רעות והרהורים רעים.

ובעוונותי הרבים לא נזהרתי להשמר מהם ולהתגבר עליהם, עד אשר פגמתי את מוחי מאד על ידי מחשבותי הרעות שהכנסתי במוחי, עד שכל מוחי הוא מלא מחשבות חיצוניות, ועברתי על איסור חמץ שהייתי מחמיץ את מוחי בתאוות והרהורים ובלבולים ובכל מיני שטותים. ולא די שלא הייתי מתגבר על המחשבות רעות, אף גם נתתי להם כוח לכנוס במוחי, ולא השתדלתי לגרשם כלל, ולא קיימתי עצותיך הקדושים, אשר גלית לי ברחמיך הרבים לגרשם ממני **בשב ואל תעשה**, ולא שמעתי לקול מורי.

אוי לי וי לי, על הימים שעברו בבלבול הדעת ומחשבות רעות. **טבעתי ביוון מצולה ואין מעמד באתי במעמקי מים ושבות שטפתני**, וכל דעתי ומוחי נתערבב כל כך במחשבות רעות ובלבולים, עד אשר אפילו בשעה שאני חפץ להתגבר עליהם ולברוח מהם, קשה עלי מאד. **ה' אלקים, אתה ידעת לאוולתי ואשמותי ממך לא נחזד**. הן על כל אלה באתי לפניך, ה' אלקי ואלקי אבותי, בלב נשבר ונדכה, בקידה ובכריעה ובהשתחויה, בתחנה ובקשה, כעני בפתח, נאטח ונדכה, שואל ומבקש מתנת חיים ונדבת חסד, שתחנני ברחמיך העצומים וחסדיך הנפלאים, ותוציאני מאפלה לאורה, ותעזור לי מהיום לקדש את מחשבתי תמיד מעתה ועד עולם.

רבנו של עולם, צופה בעלבון אנוחים, תיקר נא נפשי האומללה בעיניך, וחמל עלי בחמלתך וחנינותיך, ועזרני וסייעני וחזקני ואמצני, וקדשני בקדושתך העליונה, שיימשך עלי קדושה וטהרה מאתך, באופן שאזכה מעתה לשמור עצמי שלא אניח לכנוס כלל לתוך מחשבתי שום מחשבת חוץ שבעולם, ולא שום בלבול הדעת. ומכל שכן וכל שכן, שלא אהרהר בשום הרהור בעולם כלל, רק מחשבתי תהיה קדושה תמיד, זכה ונקיה מכל סיג ופסולת.

מכתב

(מספר אבי הנחל ב'- מכתב רל"ז)

נכספה ההתבודדות בתחונות ובקשות וצעקות לה' יתברך, וכלה נפשי אחרוך לראות בשובע שמחות את פניך המאירים והנעימים. לבי תמיד עמך ואוחז בידך להכניסך בעת ההתבודדות ושפיכת לבי לפני ה', והחכמה וגודל ובהירת אור נשמתך הגבוהה ועליונה בארצות החיים של איש חי לחל לובע, החי וקיים דור דור, שנמשכה ממקור עליון, לפדות ולגאול את ישראל, כל הנפשות, כל אחד מבטן שאול, מעמקי עמקי תהום תחתית, להעלותם לתכלית העליה.

עד מתי ה', יחרפו לנו צרינו ומנאצינו אויבינו, למה ה' זנת צאן מרעיתך? קומה ה' ריבה ריבינו וכל קרני שונאינו שונאי ישראל תגדע ותרום קרני ישראל. דורות אחרונים יספרו תהילות ה' ועוזו ונפלאותיו אשר עשה עמנו לעיני כל העמים, תשלח בם בהם חרון אפיך עברה וזעם וצרה וכו' תאבד מפנינו

צרינו יפלו ולא יקומו לעולם, השב לשכנינו חרפתם אשר חרפו אותנו חרפת עולם תתן להם שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך על ממלכות אשר בשמך לא קראו הרוצים לבלותינו ולהשמידנו; אל תזכור לנו עוונותינו מהר יקדמונו רחמיך כי בצרה גדולה אנחנו; השב לשכנינו אל חיקם חרפתם אשר חרפו אותנו, כי אנחנו עמך אשר בחרת בנו מכל העמים ונתת לנו את תורתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר תהילתך...

עוררה לפנינו את גבורתך והושיענו למען ולמען הצדיקים האמיתיים, ובפרט למען אוהבך הנחל לובע האר לנו פניך וניושה מהרה הבט משמים וראה ופקוד אותנו, ה' אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט...

חיי מוהר"ן

(חיי מוהר"ן - מעלת תורתו וספריו הקדושים ש"מ"ח)

אמר [רבינו הקדוש]: בהתורה שלי, יש עמקות. ועיין במה שנרשם במקום אחר שמה שכתב בלשונו צריכין לדקדק בו כמו במקרא. כי הוא חוזר בכל פעם בדבריו שנראה לכאורה שפת יתר, והוא בכוונה גדולה. וצריכין לדקדק בו מאד וכו'. ומי שיש לו עיניים וישים דעתו ולבו היטב לדברי רבינו זכרונו לברכה יבין מעט מזער מעוצם העמקות הנפלא שיש בספריו, אשר לא נמצא דוגמתם בשום ספר, שיהיה בדבריו עמקות נפלא ונעים כמו בספריו הקדושים.

סיפור

(מספר שיחות הר"ן - אות קס"ג)

... ועיניו [של רבינו ז"ל] היו מאירות כשמש וכירח ממש, בפרט בשבת קודש היו עיניו מאירות מאד מאד, ופניו היו מאירות ומאדימות מאד בשבת קודש, ומי שלא ראה עוצם קדושתו ורשפי שלהבת דבקותו בשבת קודש, וסדר הקידוש שלו בליל שבת עם סדר השולחן, והניגון שהיה מזמר **אתקינו סעודתא... אזמר בשבחין**, ואיך שהיה מזמר שאר הזמירות: **כל מקדש, מנוחה ושמחה, ואשת חיל, ומעין עולם הבא**, ומי שלא ראה זאת, לא ראה טוב מעולם! וכל מי שעמד אז באותו מעמד היה מעיד שלא יהיה נראה כזאת עד שיבוא משיח צדקנו.

ואילו כל הימים דיו וכו' אי אפשר לבאר אפס קצה ועוצם היופי והקדושה הנוראה והיראה העצומה ועריבת נעימת דבקות הנפלא שהיה אז, בעונה באמת, אשר לא נראה כזאת בעולם; וכל זה לפי תפיסת דעתנו, מלבד סתרי נסתרות שהיה לו בזה.

קודם הקידוש, היה נוטל הכוס בידו, והיה עומד זמן רב עם הכוס בידו לפני השולחן בשתיקה, ולא היו שומעין ממנו כי אם קצת קול השתוקקות ועלה אז למקום שעלה; אחר כך, אחר ששהה הרבה מאד, פתח פיו בנעימות נפלא: **יום הששי** כו' [ואמר שבתיבה ראשונה וכו', עיין לקמן ש"פ].